259586 ـ آیا رضوان نام نگهبان بهشت است؟

سوال

آیا نام خازن بهشت، رضوان است؟ من فتوایی از شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ شنیدم که می‌گفت: در آثار، مشهور است که رضوان نام خازن بهشت است اما در این باره حدیث صحیحی ندیده‌ام. آیا سخن ایشان به معنی اثبات این اسم است؟

خلاصه‌ی پاسخ

خلاصه:

این نام در احادیث صحیح ثابت نشده اما به شکل مطلق نزد علما مورد استفاده قرار گرفته و در نام بردن از او به این نام آسان گرفته‌اند و این ان شاءالله مساله‌ای سهل است.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

نزد علما مشهور است که خازن بهشت از ملائکه و نامش رضوان است، جز آنکه این نام در در قرآن کریم و سنت نبوی صحیح وارد نشده و تنها در برخی آثار ضعیف آمده است.

ابن قیم ـ رحمه الله ـ می‌گوید: «الله سبحانه و تعالی بزرگِ این نگهبانان را رضوان نام نهاده که از رضا (خشنودی) مشتق شده و خازن آتش را مالک نام نهاده که مشتق از ملک است که به معنای قدرت و شدت است...» (حادی الأرواح: ۱/ ۷۶).

مناوی می‌گوید: «موکل به حفظ بهشت را خازن نامیده‌اند زیرا این خزانهٔ الله تعالی است که برای بندگانش آماده کرده... و ظاهرش این است که خازنِ [بهشت] یکی است حال آنکه منظور این نیست، به دلیل خبر ابوهریره که هر کس یک جفت را در راه الله انفاق نماید خازنان بهشت او را فرا می‌خوانند که هر خازنی دری دارد و به او می‌گوید: بیا. و این و دیگر احادیث به صراحت از یکی نبودن خازنان سخن گفته‌اند جز آنکه رضوان بزرگترین و مقدم‌ترین آنان است و بزرگ فرستادگان را بزرگ خازنان استقبال می‌کنند» (فیض القدیر: ۱/ ۵۰).

حافظ ابن کثیر ـ رحمه الله ـ دربارهٔ ملائکه می‌گوید:

«برخی از آنان موکل به بهشت و آماده‌سازی اسباب کرامت برای اهل آن و تهیهٔ [اسباب سور و] مهمانی برای ساکنان آن از

جمله ملابس و زیورآلات و خانه‌ها و خوردنی و نوشیدنی و دیگر چیزهایی هستند که نه چشمی دیده و نه گوشی شنیده و نه به قلب انسانی خطور کرده. خازن بهشت ملائکه‌ای است که او را رضوان می‌نامند که این در برخی احادیث به صراحت آمده است» (البداية والنهاية: ۱/ ۵۳).

اما آنچه در احادیث صحیح ثابت شده لقب وی یعنی خازن است نه نام او. در حدیث شفاعت از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ روایت شده که فرمود: روز قیامت به نزد دروازۀ بهشت می‌آیم و اجازۀ ورود می‌خواهم، پس خازن می‌گوید: چه کسی هستی؟ می‌گویم: محمدم. پس می‌گوید: امر شده‌ام که در را برایت بگشایم و پیش از تو برای کسی نگشایم به روایت مسلم (۱۹۷).

اما ورود این اسم در برخی از احادیث ضعیف و شهرت آن نزد علما باعث می‌شود ان شاءالله قضیه به شکل مطلق وسیع و محتمل باشد.

در فتاوای انجمن دائم فتوا (۲۸/ ۳۵۳) آمده است:

«آیا رضوان نام خازن بهشت است و اسم او در کجا وارد شده؟

پاسخ: آنچه نزد علما مشهور است این است که نام خازن بهشت رضوان است و از وی در برخی احادیث نام برده شده که در ثبوت [و صحت] آن نظر است. والله اعلم».

شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«اما رضوان که موکل به [نگهبانی] بهشت است ولی این نام مانند نام مالک [یعنی نگهبان جهنم] به وضوح ثابت نشده اما به این نام نزد اهل علم مشهور است».

مجموع فتاوى العثيمين (۳/ ۱۱۹).